

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв**

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

**Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації**

Спеціальність “Бібліотечна справа”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Програма
для навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Бібліотечна справа”

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру
навчальних закладів культури і мистецтв України

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
Програма для навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 28 с.

Укладач:	<i>С. В. Онищенко</i> – викладач Тульчинського училища культури
Рецензенти:	<i>Л. М. Сенчук</i> – викладач вищої категорії Львівського державного училища культури і мистецтв <i>Н. В. Сандрацька</i> – викладач філологічних дисциплін Житомирського училища культури і мистецтв ім. І. Огієнка
Відповідальний за випуск	<i>Т. Ф. Стронько</i>
Редактор	<i>Н. А. Кавун</i>

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1,75. Наклад 100 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури
і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Навчальна програма з сучасної української літератури розрахована на студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації спеціальності “Бібліотечна справа”.

Розробка даної навчальної програми вмотивована потребами вивчення сучасної української літератури за умов відсутності уніфікованої програми з даного курсу.

Навчальна програма розрахована на 80 годин аудиторного та 28 годин самостійного вивчення дисципліни, враховує потреби виховання здатності студентів до самореалізації, проблему активізації вивчення студентами вітчизняної літератури як обов’язкового компонента національної культури.

У даній програмі у хронологічній послідовності розгляду тем подано основні питання життєпису як письменників-класиків, так і митців незаслужено забутих, репресованих, української діаспори, письменників сучасності.

Програма передбачає розгляд змісту програмових творів сучасної української літератури, здійснення художньо-естетичного аналізу віршованих, прозових та драматичних творів, акцентує увагу на проблемних питаннях тієї чи іншої теми.

Матеріал навчальної програми з сучасної української літератури враховує потреби тематичного опитування чи складання іспиту з української літератури, а також складання студентами державного іспиту з інтегрованого курсу “Література”.

Опрацюючи матеріал навчальної програми, студенти спеціальності “Бібліотечна справа” мають пам’ятати, що недоліками усних відповідей на занятті чи на іспиті може бути:

- відсутність першої фрази, яка організовує загальне висловлювання;
- відсутність цілісності, незавершеність відповіді;
- непродуманість у розташуванні окремих частин відповіді;
- відсутність зв’язку між частинами;
- відсутність самостійних висновків з того чи іншого питання.

Викладач, за умови відсутності текстів художньої літератури, внесених до програми, може самостійно замінити твори одного й того ж

автора, змінювати теми для самостійного опрацювання студентами в межах допустимих норм.

Основні вимоги до знань студентів

Студенти повинні знати:

- передбачені програмою основні відомості про життя та творчість письменників кінця ХХ – початку ХХІ ст.;
- суспільно-історичний контекст та особливості розвитку української літератури даного періоду;
- основні теоретичні поняття, визначення з теорії літератури, передбачені програмою в процесі вивчення конкретних творів;
- основні стильові тенденції в літературі ХХ ст.;
- зміст вивчених художніх творів та їхнє місце в літературному процесі доби;
- тексти художніх творів, рекомендованих для вивчення напам'ять.

Студенти повинні вміти:

- визначати місце і роль письменника в літературному процесі національної та світових літератур;
- аналізувати ідейно-художній зміст літературного твору й давати йому власну оцінку;
- визначати найхарактерніші ознаки літературних напрямів і течій;
- визначати найхарактерніші ознаки літературного процесу певного періоду та особливості індивідуального стилю митця;
- проводити паралелі зі змістом творів, їх проблематикою, основними мотивами і співвідносними до них національними, загальнолюдськими поняттями;
- працювати з літературно-критичними статтями (складати тези і конспекти), користуватися довідниками, словниками, енциклопедіями;
- писати твори на різноманітні теми на основі вивченого матеріалу;
- писати рецензії-відгуки на прочитані книжки;
- готувати доповіді та реферати.

Курс сучасної української літератури для студентів спеціальності “Бібліотечна справа” розраховано на 80 аудиторних годин та 28 годин

самостійної роботи студентів. Навчальна програма з української літератури складається з 6 розділів, які охоплюють розмаїття жанрів і тем творів, надрукованих у період з кінця 80-х років ХХ століття по сьогодні, а також твори, вилучені з певних ідеологічних причин з літературного процесу України, твори репресованих, незаслужено забутих письменників, в тому числі української діаспори.

Тематичний план

<p>РОЗДІЛ I. Вступ. Розвиток сучасної літератури України. Ідейно-естетичні шукання сучасної української літератури. Багатство тем і жанрів. Завдання літератури на сучасному етапі. Проблематика. Конфлікти. Характери. Стан книговидавництва на Україні.</p>	<p>2 год. 2 СРС</p>
<p>РОЗДІЛ II. Особливості розвитку сучасної української прози.</p> <p>1. Твори на історичну тему. Збірник зразків усної народної творчості “Дожилося Україна”. Історична проза П. А. Загребельного. “Роксолана”, “Євпраксія”. І. Багряний. “Тигролови”, “Сад Гетсиманський”. Д. Міценко. “Бунтівний князь”. І. Білик. “Не драгуйте грифонів”.</p>	<p>8 год. 2 СРС</p>
<p>2. Мишле України у творчості Романа Іванчука. Проблема манкурства у романі “Мальви”. Показ подій часів гетьмана Мазепи у романі “Орда”. В. Дрозд. “Листя землі”. Проблематика та актуальність твору. Зміст назви роману. В. Чемерис. “Ольвія”.</p>	<p>6 год. 2 СРС</p>

3. Тема другої світової війни у творах письменників України. Уроки минулого. Улас Самчук. "Чого не гоїть огонь". І. Багряний. "Огненне коло". Р. Колісник. "Останній постріл". Розгляд подій війни в ракурсі діяльності воєнків УПА.	4 год. 2 СРС
4. Морально-етичні проблеми сучасної української прози. А. Дімаров. "Містечкові історії. Боги на продаж". П. Загребельний. "Гола душа". Ю. Мушкетик. Зб. "Селена". Л. Пономаренко "Твоя товаришка лисиця". Є. Гуцало. "Сльози Божої матері". В. Яворівський. "Вовча ферма". "Перед тим як жити".	4 год. 2 СРС
ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА	2 год.
5. Тема голодомору на Україні в українській літературі діаспори. В. Барка. "Жовтий князь". У. Самчук. "Марія". Є. Гуцало. "Сльози Божої матері"	6 год. 2 СРС
6. Уроки історії у творчості сучасних українських письменників. Тема Чорнобильської трагедії та афганської війни в українській літературі. Ю. Щербак. "Чорнобиль". В. Яворівський. "Марія з полином у кінці століття". С. Пушик. "Афганець", "Надія". Катерина Мотрич. "Політ журавлів над нетолоченими травами".	6 год. 2 СРС
7. Науково-фантастична та пригодницька література. Сучасне фантастичне оповідання. Наталя Околітенко. "Дар Оріона". "Кінець світу". П. Загребельний. "Ангельська плоть", "Зона особливої охорони", "Попіл снів". Б. Нечерда. "Смерть кур'єра". О. Бердник. "Пітьма вогнища не розпалос".	4 год. 2 СРС

8. Художньо-біографічна проза української літератури. З. Тулуб "В стєну безкраім за Уралом" Р. Горак. "Тричі являлася мені любов". В. Дарда. "Його кохана". П. Колесник. "Тєрен на шляху". В. Врублевська. "Емансипантка"	6 год. 2 СРС
9. Розвиток сучасної новелістики. Творчість Г. Тютюнника, К. Мотрич, Є. Гуцала, В. Яворівського, В. Шевчука	6 год. 2 СРС
РОЗДІЛ ІІІ. Сучасний гумор та сатира. Творчість П. Глазового. "Вибрані усмішки." Є. Дудар. "Таємниця котячого хвоста". Зб. "Штани з Гондурасу". О. Черногуз. Оповідання. Ю. Кругляк. "Де ж той рай?" П. Ребро. Цикл "Запорожці сміються". Творчість А. Гарматюка, А. Бортняка.	4 год. 2 СРС
РОЗДІЛ ІV. Сучасна поезія України. Пісенна творчість українських поетів. Д. Луценко. Поезія українського відродження. Творчість поетів-"шестидесятників". В. Стус. В. Симоненко. Ліна Костенко. Поети "празької школи". М. Руденко. Зб. "Прозріння", поема "Реабілітований". В. Коломієць. Зб. "Золотосинь". В. Сверстюк. "Білий вітрильник", "На старому Подолі". В. Голобородько. "Поезії". П. Мовчан. "Відбитки".	10 год. 2 СРС
РОЗДІЛ V. Розвиток сучасної драматургії. О. Коломієць. "Чистилище". Я. Стельмах. "Провінціалки". О. Левада. "Фауст і смерть".	6 год. 2 СРС
РОЗДІЛ VI. Література рідного краю. Джерела письменницького таланту Вінниччини (вашого краю). Письменники – лауреати літературних премій.	2 год. 2 СРС
Огляд новин періодичної літератури. Зв'язок української літератури з літературами народів світу. Українські письменники в світі.	2 год.
ПІДСУМКОВЕ ЗАНЯТТЯ. Підсумкова контрольна робота.	2 год.

ЗМІСТ КУРСУ

РОЗДІЛ I. ВСТУП.

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНИ

Розвиток сучасної літератури України. Ідейно-естетичні шукання сучасної української літератури.

Суспільні умови розвитку літератури к.ХХ – п.ХХІ ст. Нові якості літератури. Тяжіння до традиційних форм письменників старшого покоління. Поети-“шестидесятники”. Ю. Мушкетик. Р. Іванчук. В. Дрозд. Я. Стельмах. Д. Павличко. І. Драч. Л. Костенко. П. Мовчан. В. Стус. В. Симоненко, інші. Риси творчості письменників молодшого покоління. Б. Жолдак. О. Забужко. І. Римарук. Ю. Андрухович. В. Діброва, інші.

Література українського відродження. Твори “з шухляд”. Література української діаспори.

Книговидавнича справа в Україні. Сучасні часописи та альманахи. Переважання в сучасній прозі історичної тематики. Поява творів на заборонені раніше теми: духовне й морально-етичне неблагополуччя суспільства, армійські будні, голод 30-х років, сталінські репресії 1939–41 рр., героїчна боротьба воїнів УПА проти гітлеризму і сталінізму, антиукраїнська політика Кремля тощо.

Оновлення прози, розвиток поезії та драматургії. Самобутність нової прози А. Дімарова, Г. Пагутяка, В. Діброви, В. Яворівського, В. Дрозда, В. Шевчука.

РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

1. Твори на історичну тему.

Причини переважання в літературі творів на історичну тему. Звернення сучасних письменників до історичних подій різних часів. Поняття про історичний роман.

Збірник зразків усної народної творчості часів колективізації “Дожилася Україна”. Ідейно-тематичне спрямування співанок збірника. Народний сміх крізь сльози. Гумор, іронія, сарказм. Фольклор про голод: розкуркулення, праця в перших колгоспах-тєсозах, голокост. Форми: співанки, кобзарські і лірницькі пісні, прислів'я і приказки.

Співанки – найоперативніша лісенна форма фольклору. Виконання речитативом. Травестії революційних пісень, пристосовані до голодної дійсності. Справедливість народного суду над тими, через кого кожного п'ятого жителя України забрав голодомор. “Дума про голод” – один з кращих зразків народної творчості. Застереження від повторення трагічних подій минулого. Нагадування про невмирущість народного прагнення до волі.

Історична проза П. А. Загребельного. Огляд життєвого шляху митця. Два періоди літературної біографії письменника. Загальна характеристика історичної романістики П. А. Загребельного (“Диво”, “Первоміст”, “Смерть у Києві”, “Євпраксія”, “Роксолана”, “Я, Богдан”, інші).

“Роксолана”. Жанрова специфіка роману. Історична основа твору й художній вимисел. Сюжетно-композиційні особливості. Гідність героїні. Пам'ять Роксолани про рідну землю. Духовна міць та виняткові розумові здібності. “Не загубилася у вік титанів епохи Відродження”.

“Євпраксія”. Історична основа твору. Сюжетно-композиційні особливості. Відстоювання героїні свого права на щастя. Проблема права вибору.

Цінність творів П. А. Загребельного про долю та роль жінки в історії.

Теорія літератури: поняття про історичний роман. І. Багрянний. “Тигролови”, “Сад Гетсиманський”.

Іван Павлович Лозов'ягін. Етапи життя і творчості письменника – представника української діаспори. Рання творчість: поема “Аве Марія”, збірка віршів “До меж заказаних”, роман у віршах “Скелька”. Арешти і ув'язнення письменника в гулагівських таборах, втеча, участь у боротьбі УПА. Основні положення публіцистичної статті “Чому я не хочу вертатись в СРСР?": радянська батьківщина – тюрма народів, де панує більшовизм, голод, переслідування, репресії, фізичне винищення свідомих українців.

Перебування автора на засланні й у таборах на Далекому Сході як матеріал до написання роману “Тигролови”. Національно-пригодницький характер твору. Основа сюжету – доля 25-річного авіатора. Втеча з етапного ешелону. Поневіряння по тайзі. У родині Сірків. Григорій Многогрішний – “тигр”, на якого полюють усі відділення НКВС Дале-

косхідного краю. Історія кохання Григорія та Наталки. Духовна спорідненість героїв. Характеристика системи образів твору. Помста майору Медвину. Проблема сильної особистості у романі “Тигролови”. Алгоритичність назви твору.

Сюжетна основа роману “Сад Гетсиманський”. Повторення головним героєм твору шляху письменника. Показ сталінської “фабрики-кухні” в дії. Проблема добра і зла, вірності і зради у романі “Сад Гетсиманський”. Образ Андрія Чумака – возвеличення незламності, сили духу, моральних принципів людини. Стійкість у двобої з системою. Система образів роману. Доля родини Чумаків. Вражаючі картини страшних років тоталітаризму. Композиційні особливості роману “Сад Гетсиманський”. Ідейний зміст твору.

Теорія літератури: поняття про пригодницький роман.

Самостійне опрацювання: Д. Міщенко. “Бунтівний князь”. І. Білик. “Не дратуйте грифонів”.

2. Минуле України у творчості Романа Іваничука.

Роман Іваничук – автор популярних історичних романів. Життєвий і творчий шлях письменника. Різні історичні часи, підвиди історичного роману у творчості Р. Іваничука.

Проблема манкурства у романі “Мальви”.

Доля роману “Мальви” (“Яничари”). Причини заборони твору. Оголошення твору ідеологічно шкідливим “історичним романом без історії”. Історична основа твору. Життя полонянки з України Марії, її поневірвання на чужині з донькою Соломією. Вплив чужини на формування свідомості дитини. Доля синів-яничарів Аліма та Селіма. Душевні поривання та страждання героїні, гріх Марії. Звернення у романі до національної історії, утвердження ідеї любові до рідної землі і народу як виміру соціальної і моральної вартості людини. Викриття у романі “Мальви” манкурства. Зміст назви роману.

Показ подій часів гетьмана Мазепи у романі “Орда”.

Роман “Орда” – історико-психологічний, філософський роман про зруйнування за вказівкою Петра І резиденції гетьмана Мазепи, козацької столиці Батурина. Історична основа твору. Зрада полковника Носа. Характеристика образу сповідника гетьмана Мазепи отця Єпіфанія.

Шлях героя до очищення від гріха. На острові карликів поблизу Петербурга. Устрій міні-імперії Петра І. Алгоритичність. Проблематика твору. Актуальність та пізнавальна цінність, виховне спрямування роману “Орда”. Твір-пересторога.

Теорія літератури: поняття про манкурство, алгеорію, жанр історико-психологічного, філософського роману.

Творчість Володимира Дрозда. Роман “Листя землі”.

Жанрове розмаїття творчості В. Дрозда. Тематичне спрямування творів письменника. Піддання несправедливій критиці роману “Катастрофа”.

Роман “Листя землі” – “книга долів і днів минутих”. Сюжетно-композиційні особливості твору. Тернистий шлях українців упродовж трагічних десятиліть до подій Чорнобиля. Система образів твору. Характеристика образу Нестора Терпила (Семирозума). Доля Уляни Несторки та її дітей. Показ життя людей кількох поколінь. Родина панів Журавських. Життєвий вибір Марії та Дарини Журавських. Проблема добра і зла, сенсу людського життя у творі. Історія і особистість. Ідейне спрямування роману “Листя землі” та його актуальність. Особливості стилю твору.

Самостійне опрацювання: В. Чемерис. “Ольвія”.

3. Тема другої світової війни у творах письменників України. Уроки минулого.

Історичні передумови появи в літературі теми подій другої світової війни. Сучасне осмислення подій минулого. З історії діяльності воїнів Української Повстанської Армії. Драматичні уроки історії.

Улас Самчук. “Чого не гоїть огонь”.

Улас Самчук – майстер української прози ХХ ст. Доля письменника-емігранта. Рання творчість.

Роман “Чого не гоїть огонь” – перший твір в українській літературі про діяльність воїнів УПА. Твір про розп’яття України між двома хижакими. Трагедія людей (українців, євреїв) під залізною п’ятою завойовників. Стихійний ріст українського руху опору проти всіх окупантів землі української (УПА).

Гостросюжетність твору, надзвичайність пригод, критичних життєвих ситуацій, батальних сцен, оригінальних думок, цікавих діалогів,

чарівних пейзажів української землі. Доля головного героя Якова Балаби. Сповідання героєм кодексу “чистої правди”.

Поєднання цінностей християнської моралі з концепцією сили.

І. Багряний. “Огненне коло”. Показ трагедії українських вояків під Бродами, однієї з маловідомих сторінок української історії. Уособлення в образах бійців УПА Петра та Романа всіх воїнів дивізії “Галичина”. Трагедія молодого покоління захисників України у пекельних жорнах війни. Напруженість подій твору. Батальні сцени у повісті. Психологізм повісткування. Подвиг юнаків дивізії “Галичина” – доказ героїчного прагнення до визволення з-під більшовицько-фашистського ярма.

Самостійне опрацювання: Р. Колісник. “Останній постріл”. Розгляд подій війни в ракурсі діяльності вояків УПА.

4. Морально-етичні проблеми сучасної української прози. А. Дімаров. “Містечкові історії. Боги на продаж”. Життєвий і творчий шлях письменника. Звернення А. Дімарова до актуальних проблем сучасності у циклах оповідань та повістей (“міські”, “містечкові”, “сільські” історії). Характерні риси творів збірок “Містечкові історії. Боги на продаж”, “Сільські історії”, “Міські історії”. Проблематика творчості письменника сучасної літератури.

П. Загребельний. “Гола душа” (сповідь перед диктофоном) – “повість абсурду”. Гостросюжетний твір про події останніх десятиліть в Україні. Простеження долі героїні Клеопатри Микитівни Січкари від провідниці вагона до державного службовця. Характеристика героїні. Причини моральної деградації Клеопатри. Проблема виродження моралі людського суспільства. Осуд пристосуванства, переваги матеріального над духовним у творі. Зміст назви повісті.

Ю. Мушкетик. Зб. “Селена”. Повість “Чи можна кохати двох?” Проблема любовного трикутника у творі. Розв’язання головним героєм дилеми кохання. Егоїзм та самокоханість Юлії. Моральна та духовна вищість Людмили над своєю сестрою. Драма почуттів у творі. Трагізм фіналу.

Л. Пономаренко “Твоя товаришка лисиця”. Молода проза 80-х років ХХ ст. Ідейно-художні особливості “малої” прози сучасної письменниці Любові Пономаренко. Трагічний зміст оповідання “Твоя това-

ришка лисиця”. Роль художніх деталей у творі. Характеристика героїв твору, бандуристки пані Верховської та її сина. Морально-етичні проблеми твору. Актуальність оповідання для сучасного читача.

Є. Гуцало. “Сльози Божої матері”. Морально-етичне спрямування твору про складні взаємини закоханих. Егоїзм та корисливість Василя. Моральна вищість Катерини. Ідейний зміст назви оповідання.

Самостійне опрацювання: В. Яворівський. “Вовча ферма”. “Перед тим, як жити”. Актуальність творчості письменника. Спрямування нової прози В. Яворівського. Проблематика.

5. Тема голодомору на Україні в українській літературі діаспори. В. Барка. “Жовтий князь”. Життєвий і творчий шлях письменника. Історична основа твору. Доля родини Катранників. Здійснення страхітливого плану винищення українського селянства радянською системою. Картини голокосту у романі “Жовтий князь”. Ідейно-художній аналіз твору. Роман-пересторога. Зміст назви твору.

У. Самчук. “Марія”. Відкриття письменником української діаспори теми голодомору в українській літературі. Художньо-композиційні особливості роману “Марія”. Характеристика героїні. Вияв протесту проти себе та всього світу у поведінці Марії. Боротьба героїні за щастя. Переродження Корнія та Гната під впливом Марії. Вплив суспільних подій на долю родини Марії. Проблематика роману.

Самостійне опрацювання: Є. Гуцало. “Сльози Божої Матері”.

6. Уроки історії у творчості сучасних українських письменників. Тема Чорнобильської трагедії та афганської війни в українській літературі

Ю. Щербак. “Чорнобиль”. Сюжетно-композиційні особливості повісті. Покладення в основу твору свідчення очевидців аварії на ЧАЕС, ліквідаторів, мешканців Прип’яті. Життєва достовірність подій та фактів твору. Жанрова своєрідність. Проблематика.

В. Яворівський. “Марія з полином у кінці століття”. Перегляд у романі сучасного письменника надто оптимістичних уявлень про можливість людини. Розкриття подій Чорнобильської трагедії через долю родини Миновичів. Система героїв роману. Презирливі характери-

ки винуватців трагедії. Тяжкі роздуми матері Марії про трагедію свого роду та уроки трагічних подій минулого. Духовна велич героїні. Символічне значення гіркого полину.

С. Пушик. “Афганець”. Показ трагедії матері-гуцулки, яка втратила єдиного сина, що загинув в Афганістані. Ідейно-художня своєрідність оповідання.

Оповідання “Надія”. Вплив появи у місті збожеволілого юнака, який повернувся з Афганістану, на поведінку та вчинки героїв твору.

Самостійне опрацювання: Катерина Могрич. “Політ журавлів над нетолоченими травмами”.

Теорія літератури: поняття про жанр документальної повісті.

7. Науково-фантастична та пригодницька література

Особливості проблематики сучасної фантастики. Сучасне фантастичне оповідання. **Наталія Околітенко. “Дар Оріона”.** Ідейно-художні особливості твору. Чарівна здатність камінця. Проблема дотримання високих космічних законів та відповідальності людини за свої вчинки. Характеристика героїв оповідання. Іспит Миколи на вірність товариству. Справедливість покарання, яке випало на долю Миколи, за космічними та земними законами. Актуальне звучання оповідання.

“Кінець світу”. Один з найкращих і найактуальніших за постановкою головної проблеми творів української фантастики. Оригінальність вирішення проблеми кінця світу. Протиставлення добропорядності головної героїні Ольги лицемірству і хитрощам її чоловіка. Вияв характерів героїв в екстремальній ситуації. Проблема евтаназії. Випробування землян на гуманне ставлення один до одного.

П. Загребельний. “Ангельська плоть”. Створення письменником серії пригодницьких повістей про справи молодого слідчого київської прокуратури Оксани Винокур. Викриття злочинної групи, яка займалась викраданням дорогоцінних історичних реліквій. Характеристика героїв повісті. Образ Ангеліни Богомаз та її причетність до викрадення пам'яток історії та культури. Зміст назви твору.

Самостійне опрацювання: Б. Нечерда. “Смерть кур'єра”. О. Бердник. “Пітьма вогнища не розпалює”.

Теорія літератури: поняття “фантастика”, жанр фантастичного оповідання та роману.

8. Художньо-біографічна проза української літератури

Особливості художньо-біографічної прози сучасних українських письменників. Об'єкт дослідження художньо-біографічних творів. Поєднання життєвої та художньої правди у творах. Драматизм долі письменниці Зінаїди Тулуб. Звернення З. Тулуб до жанру художньо-біографічного роману.

З. Тулуб. “В степу безкраїм за Уралом”. Історія написання роману. Сюжетно-композиційні особливості твору про роки перебування Т. Г. Шевченка на засланні в Казахстані. Дві сюжетні лінії роману. Система образів твору. Побутова манера письма З. Тулуб. Роман “В степу безкраїм за Уралом” – один з кращих творів в українській літературній Шевченкіані.

Р. Горак. “Тричі являлася мені любов”. Історико-біографічна основа твору. Особливості відображення особистого життя класика української літератури Івана Франка. Три кохання у долі українського поета. Характеристика образів твору. Пізнавальність повісті Р. Горака “Тричі являлася мені любов”. Своєрідність жанру художньо-біографічної повісті.

Самостійне опрацювання: В. Дарда. “Його кохана”. П. Колесник. “Терен на шляху”. В. Врублевська. “Емансипантка”.

Теорія літератури: жанр художньо-біографічного роману, художньо-документальної повісті.

9. Розвиток сучасної новелістики. Особливості розвитку жанру сучасної новели. Кращі творці сучасної новели та їх твори.

Творчість Григора Тютюнника. Доля письменника. Творча спадщина. Своєрідність новелістики Г. Тютюнника. Оригінальна та перекладна проза. Маргінальна проза письменника. Самотність та дивакуватість головного героя творів письменника. Людський характер у творах новеліста. Загальнолюдські, вічні проблеми новел письменника: людське буття на землі, недосконалість світу, добро і зло, життя і смерть. Мінорний настрій творів Г. Тютюнника. Ідейно-художній аналіз новел

“Дивак”, “Бовкун”, “Вуточка”, “Поминали Маркіяна”, “Нюра”, “Кле-новий пагін”, ін.

К. Могрич. Своєрідність творів сучасної письменниці. Жанр есе. “Молитва до мови”, “Молитва до України”.

Самостійне опрацювання: Є. Гуцало. Зб. “Родео на акулі”. В. Яворівський “Вовча ферма”, “Перед тим, як жити”. Творчість В. Шевчука.

Теорія літератури: жанр новели, есе.

РОЗДІЛ III. СУЧАСНИЙ ГУМОР ТА САТИРА

Оновлення гумору та сатири сучасної української літератури.

Творчість П. Глазового. Художнє освоєння народних джерел (лаконічних усмішок, анекдотів, жартів, прислів'їв) у творах письменника. “Вибрані усмішки.”

Є. Дудар. Майстер короткої сатиричної форми. “Таємниця котячого хвоста”. Зб. “Штани з Гондурасу”. Художній лаконізм, іронія, інтрига, несподіваність художніх подій і розв'язок у творах письменника.

О. Чорногуз. Оповідання. Творчість А. Гарматюка, А. Бор-няка.

Самостійне опрацювання: Ю. Кругляк. “Де ж той рай?” П. Ребро. Цикл “Запорожці сміються”.

Теорія літератури: жанр гумору, сатири, усмішки.

РОЗДІЛ IV. СУЧАСНА ПОЕЗІЯ УКРАЇНИ

Пісенна творчість українських поетів. Невичерпність криниці народної пісні. Вірші сучасних поетів у музиці та кращі їх виконавці. Пісенна творчість Д. Луценка, Д. Павличка, Л. Костенко, М. Лукова, В. Симоненка, М. Сингаївського, інших. Кращі виконавці української пісні літературного походження – Д. Гнатюк, С. Ротару, Руслана, О. Пономарьов, П. Дворський, О. Білозір, Н. Шестак, С. Гіга, інші. Пісенні традиції українського народу та роль української пісні у духовному житті суспільства.

Поезія українського відродження. Передумови виникнення “шестидесятництва”. Творчість поетів-“шестидесятників”. Рух дисидентства. Діяльність Клубу творчої молоді у Києві. Ідейно-естетичні засади “шестидесятників”. Роль письменників в українському відродженні 60-х років ХХ ст. **В. Стус.** Доля поета-земляка. Мотиви лірики В. Стуса. **В. Симоненко.** Спалах долі поета-шестидесятника. Громадянська, патріотична, філософська та інтимна лірика. “Казка про Дурила” – твір-осуд системі. Проблема вірності рідній землі. **Ліпа Костенко.** Мотиви лірики.

Поети “празької школи”. Ідейно-естетичні засади “пражан”. Доля і творчість О. Ольжича, О. Теліги, С. Маланюка. Мотиви лірики.

М. Руденко. Зб. “Прозріння”, поема “Реабілітований”.

В. Голобородько. “Поезії.” З улюбленої поезії.

Самостійне опрацювання: В. Коломієць. Зб. “Зологосинь”. В. Сверстюк. “Білий вітрильник”, “На старому Подолі”. П. Мовчан. “Відбитки”.

Теорія літератури: поняття “дисидентство”.

РОЗДІЛ V. РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ДРАМАТУРГІЇ

Суспільні умови розвитку драматургії к. ХХ – п. ХХІ ст. Творчі досягнення драматургів сучасності. Шляхи оновлення сучасної драми та театру. Проблеми та творчі пошуки драматургів сучасної української літератури. Творчість письменників-“традиційників”: В. Шевчук, Я. Верещак, І. Муратов, Ю. Рибчинський, Л. Хоролець, Б. Стельмах, ін. Творчість письменників-“експериментаторів”: О. Лишега, В. Діброва, Б. Жолдак, ін. Мотиви п'єс сучасних драматургів: руйнація рештків народного життєустрою, затруєння землі, нищення моралі.

О. Коломієць. “Фараони”. **Життєвий та творчий шлях письменника.** Використання художнього прийому сну та переодягнення у творі. Химерний сон завідуючого механізацією колгоспу Миколи Тарана. Характеристика образів комедії. Події в сучасному селі як об'єкт сатири твору. Викривання безгосподарності керівників. Оригінальність

драматичного твору “Фараони”: комічна сюжетна схема комедії, дотепні характеристики героїв, фольклорні переробки.

Поєднання двох могутніх людських начал – праці і кохання – у творі “Чистилище”. Проблематика драми.

Я. Стельмах. “Провінціалки”. Життєвий та творчий шлях письменника. Драма “Провінціалки” як зразок “маргінальної літератури”. Зміна поглядів на життя героїнь драми Я. Стельмаха “Провінціалки”. Проблематика та актуальність твору.

Самостійне опрацювання: О. Левада. “Фауст і смерть”.

Теорія літератури: жанр драми, різновиди драматичних творів.

РОЗДІЛ VI. ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ

Джерела письменницького таланту Вінниччини (вашого краю)

Плеяда митців Вінниччини – окраса української літератури. Внесок письменників-земляків в розвиток літератури. Яків Качура. Ярослав Івашкевич. Юрій Смолич. Олексій Кундзіч. Микола Трублаїні. Ярослав Гримайло. Михайло Стельмах. Валентин Речмедін. Віталій Питьованний. Кузьма Гриб. Іван Стаднюк. Аполлінарій Малевич. Василь Земляк. Євген Гуцало. Володимир Яворівський. Федір Маківчук. Олег Черногуз. Ганна Чубач. Микола Луків. Василь Стус, ін. Літературні традиції Поділля. Дні М. Коцюбинського на Вінниччині. Літературні читання С. Руданського (свято гумору в с. Хомутинці). Стусівські читання. Письменники – лауреати літературних премій. Музеї та визначні місця області, пам’ятники письменникам-землякам.

Самостійне опрацювання: Творчість письменників рідного міста (села).

Теорія літератури: роди й види літератури.

Огляд новин періодичної літератури. Зв’язок української літератури з літературами народів світу. Українські письменники в світі.

ПІДСУМКОВЕ ЗАНЯТТЯ. Підсумкова контрольна робота.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Питання співбесіди (додаткові питання)
для студентів спеціальності “Бібліотечна справа”

1. Назвіть сучасні періодичні літературно-художні видання України.
2. Які засновано багатотомні літературні серії?
3. Хто очолює Спілку письменників України, Вінницьку обласну письменницьку організацію?
4. В якому році була заснована Вінницька обласна письменницька організація та кого з її членів ви можете назвати?
5. Назвіть сучасні книговидавництва та нові видання українських письменників.
6. Розкрийте поняття “твори з шухляд” та наведіть приклади.
7. Назвіть етапи української еміграції, письменників української діаспори та їх твори.
8. Назвіть імена репресованих і забутих письменників та їх твори.
9. Назвіть письменників-шестидесятників. Що таке дисидентство?
10. Хто з українських письменників став жертвою “застійних років”?
11. Назвіть сучасних українських письменників та їх твори.
12. Теми і мотиви сучасної української поезії. Назвіть письменників-“вісімдесятників”.
13. Яка організація об’єднує сучасних українських драматургів? Хто її очолює?
14. Назвіть сучасних авторів історичних романів. Розкрийте ідейно-тематичний зміст одного з творів.
15. Які теми і проблеми порушують сучасні письменники у прозі та драматургії?
16. Назвіть твори українських письменників, що екранізовані чи поставлені на сцені театрів.
17. Який твір українського автора вам найбільше зрозумілий і близький?
18. Яка українська книга користується нині найбільшим попитом у читачів? А яких книг бракує сучасному читачеві?
19. Назвіть письменників – лауреатів Державної премії імені Т. Г. Шевченка.

20. Назвіть обласні та всеукраїнські літературні премії та їх лауреатів.
21. Назвіть українські видання, які висвітлюють долю і творчість забутих та репресованих письменників.
22. Чи є в українській літературі лауреати Нобелівської премії?
23. Яке українське літературно-мистецьке свято стало традиційним?
24. Які українські письменники користувалися літературним псевдонімом? Що таке криптонім?
25. Назвіть письменників української класичної літератури та їх твори.

ПАМ'ЯТКА ЯК ГОТУВАТИСЯ ДО ІСПИТІВ

1. Складіть графік підготовки до іспитів.
2. Повторюйте матеріал двічі протягом доби, а потім ще раз – через тиждень.
3. Складайте плани відповідей на екзаменаційні питання.
4. Дбайте про те, щоб відповідь на іспиті була композиційно завершеною (переважно роздум), доказовою (з наведенням прикладів), переконливою (дати їм пояснення), дотримуйтесь наукового стилю мовлення.
5. Щодня повторюйте матеріал з двох навчальних дисциплін, роблячи перерву між ними.
6. Ведіть щоденник, куди щодня записуйте план роботи на наступний день.
7. Умійте зняти втому (бесідою з друзями, батьками, слуханням музики та ін.).

ТИПОВІ НЕДОЛІКИ УСНИХ ВІДПОВІДЕЙ СТУДЕНТІВ НА ІСПИТІ

1. Відсутність першої фрази, яка організовує загальне висловлювання.
2. Відсутність цілісності, незавершеність відповіді.
3. Непродуманість у розташуванні окремих частин відповіді.

4. Відсутність зв'язку між частинами.
5. Відсутність самостійних висновків з того чи іншого питання.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА”

Контрольна робота з сучасної української літератури має на меті перевірити основні знання студентів з курсу навчальної дисципліни, виявляти їх вміння визначати родові чи жанрові ознаки літературного твору, визначати особливості його сюжету, системи образів, розпізнавати типових персонажів, визначати тему й ідею твору, знаходити конфліктні, проблемні ситуації, характеризувати дійових осіб твору, знаходити часові та причинно-наслідкові зв'язки між подіями, висловлювати своє ставлення до твору, автора, окремого персонажа, визначати основні проблеми, поставлені автором у творі.

Студенти мають продемонструвати своє ознайомлення з критичною літературою про даного автора і його творчість, виявити основні навички художньо-естетичного аналізу твору, вміння визначати місце й значення твору в доробку письменника, творчості певного автора в літературному процесі даного періоду.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА повинна мати композиційну завершеність, повинна містити вступ, основну частину – дослідження теми, висновки.

У вступі слід звернути увагу на місце того чи іншого твору автора в його творчості, цінність творчості письменника в контексті сучасної доби, визначити вагу тієї чи іншої проблеми, якої торкається автор у творі.

В основній частині потрібно прослідкувати розвиток проблеми, яку досліджує письменник (якщо питання стосується аналізу конкретно визначеного твору), визначити місце того чи іншого героя у конфлікті, дати йому характеристику, визначити особливості конфлікту, тему, головну думку твору. Якщо питання стосується загальної характерис-

тики творчості письменника – потрібно визначити мотиви його творчості, проаналізувати кілька творів.

У підсумках потрібно зробити висновки з теми, визначити значення творчості чи твору письменника в розвитку сучасної літератури, обов'язково – висловити своє читачьке ставлення до прочитаного.

Об'єм роботи – 8–10 друкованих сторінок. Робота може містити додатки: портрет письменника, фотоілюстративний матеріал, ілюстрації до твору, добірку віршів поета, творчість якого характеризується.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА обов'язково повинна мати список використаної літератури (бібліографічний опис).

Основні недоліки написання контрольної роботи:

1. Відсутність першої фрази, яка організовує загальне висловлювання.
2. Відповідь потребує конкретизації дібраного матеріалу.
3. Непродуманість у розташуванні окремих її частин.
4. Відсутність зв'язку між частинами.
5. Відсутність цілісності, смислового зв'язку між частинами, незавершеність міркувань, необґрунтованість тверджень.
6. Неповний виклад, пропуски важливого матеріалу з теми.
7. Наявність елементів змісту поза темою.
8. Відсутність самостійних висновків.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА”

Кількість варіантів – 20

Варіант № 1

1. З'ясуйте передумови появи “шестидесятництва”. Охарактеризуйте творчість Василя Симоненка.
2. Джерела письменницького таланту Вінниччини. Дайте оцінку творчості одного з письменників-земляків.

Варіант № 2

1. Творчість О. Коломійця – самобуття сторінка сучасної української драматургії.
3. Пісенна творчість сучасних українських поетів (А. Малишко, М. Луків, В. Крищенко, Д. Луценко, Л. Костенко, Б. Олійник, Д. Павличко та ін.)

Варіант № 3

1. Із забуття – в безсмертя: письменники “розстріляного відродження”.
2. Художнє осмислення Чорнобильської трагедії у творах сучасної української літератури.

Варіант № 4

1. Возвеличення нескореності людського духу та показ сталінської “фабрики-кухні” в дії у романах І. Багряного “Тигролови”, “Сад Гетсиманський”.
2. Сучасний гумор та сатира. Характеристика творчості С. Олійника та П. Глазового.

Варіант № 5

1. Історія рідного народу на сторінках художніх творів. Поема Ліни Костенко “Берестечко” – твір з “шухляди”.
2. Проблема добра і зла у романі У. Самчука “Марія”

Варіант № 6

1. Тема голодомору в українській літературі діаспори. В. Барка “Жовтий князь”
2. Письменники Вінниччини – лауреати літературних премій (огляд).

Варіант № 7

1. Історична проза П. Загребельного. Цикл романів про Київську Русь.
2. Сучасний гумор та сатира. Характеристика творчості Анатолія Гарматюка, Євгена Дударя.

Варіант № 8

1. Мужня муза Василя Стуса. Позначення трагічної долі поета на його творчості.
2. Творчість письменників-лауреатів Державної премії ім. Т. Шевченка. Охарактеризуйте один із творів сучасного автора, удостоєний даної премії.

Варіант № 9

1. Сучасна новела. Охарактеризуйте творчість Катерини Мотрич.
2. Показ російської навали на місто Багурин у романі Р. Іваничука “Орда”.

Варіант № 10

1. Охарактеризуйте героїчний епос українського народу (історичні пісні, думи, балади, легенди).
2. Література рідного краю. Поезія Валентини Сторожук. Роздуми над улюбленою поезією.

Варіант № 11

1. Сучасна драма. Охарактеризуйте драму Ярослава Стельмаха “Провінціалки”.
2. Гумористична творчість Олега Черногуза.

Варіант № 12

1. Охарактеризуйте науково-фантастичну творчість Олеся Бердника.
2. Розкрийте глибину та щирість поезії Ганни Чубач.

Варіант № 13

1. Ідейно-естетичний аналіз поеми М. Руденка “Реабілітований”.
2. Історична основа роману І. Білика “Не дратуйте грифонів”.

Варіант № 14

1. Ідейно-естетичний аналіз твору Євгена Гуцала “Сльози Божої Матері”.
2. Художній світ творчості поета-земляка Володимира Забаштанського.

Варіант № 15

1. “Листя землі” В. Дрозда – “книга доль і днів минувших”.
2. Тодось Осьмачка – поет “пристрасної антитези”.

Варіант № 16

1. Трагедія роду Миновичів у романі В. Яворівського “Марія з полином у кінці століття”.
2. Тема рідної мови, слова в класичній українській поезії та поезії сучасності.

Варіант № 17

1. Сагіра на сучасне суспільство у драмі О. Коломійця “Чистилище”.
2. Поетична творчість В. Сверстюка. “Білий вітрильник”, “На старому Подолі”.

Варіант № 18

1. Розгляд подій війни в ракурсі діяльності УПА в романі Р. Колісника “Останній постріл”.
2. Улюблена поезія сучасної української літератури. Творчість Ліни Костенко.

Варіант № 19

1. Охарактеризуйте творчість Валерія Шевчука.
2. З’ясуйте проблематику повісті П. Загребельного “Ангельська плоть”.

Варіант № 20

1. Вінниччина літературна. Музеї та визначні місця області, пам’ятники письменникам-землякам (екскурс).
2. Охарактеризуйте науково-пригодницьку літературу О. Тесленка (на прикладі прочитаних творів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Антологія української поезії: У 6 т. – К.: Дніпро, 1984.
2. Атом серця: Українська поезія першої половини ХХ ст./ Упоряд. Ю. Ковалів. – 2-е вид. – К.: Веселка, 1993.
3. *Возняк М. С.* Історія української літератури. У 2 кн. І Навч. Вид. 2-е перероб. Кн. 1. – Львів: Світ, 1992.
4. Дніпрова хвиля: Хрестоматія творів, нововведених до шк. програм. – К.: Освіта, 1993.
5. Духовні криниці: Хрестоматія для 10 кл./ Упор. Г. Семенюк, П. Хромко. – К.: Освіта, 1997.
6. *Сфремов С.* Історія українського письменства. – К., 1995.
7. *Задорожна С., Бернадська Н.* Українська література: Запитання і відповіді. – К., 1996.
8. Золотий гомін. Українська література: Хрестоматія для 11 кл. середньої школи / Упоряд. О. С. Непорожній. – К.: Освіта, 1995.
9. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн./ За ред. В. Г. Дончика. – К.: Либідь, 1998.
10. *Кудрявцев М.* Драма ідей в українській літературі ХХ ст. – Кам'янець-Подільський, 1997.
11. *Мовчан Р. В.* Українська проза ХХ століття в іменах. Посібник для старшокласників, студентів, учителів: У 2 ч. – К.: ПП Компанія “Актуальна освіта”, 1997.
12. Розсипані перли. Поети “Молодої Музи”. – К.: Дніпро, 1991.
13. *Славутич Яр.* Меч і перо (Вибрані дослідження, статті та огляди). – К.: Либідь. – 1998.
14. *Слоцьовська О.* Конспекти уроків з української літератури (10, 11 кл.). – К.: Рідна мова, 1997,2001.
15. Українська література. Посібник для старшокласників і абітурієнтів/ За ред. М. К. Насенка. – К.: Либідь, 1995.
16. Українська літературна енциклопедія. Т. 1–2. – Довідкові статті за змістом розділу підручника. – К.: УРЕ, 1988–1989.
17. Українська література ХХ ст. Навч. посібник. – К.: Укр. письменник, 1993.
18. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 т. – К.: Рось, 2001.
19. Хрестоматія української літератури ХХ століття / Упоряд. П. Кононенко та ін. – К.: ТОВ “ЛДЛ”, 2002.
20. *Шевчук Валерій.* Із вершин та низин: Книжка цікавих фактів з історії української літератури. – К.: Дніпро, 1990.